

การปันส่วนสินเชื้อและการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

นายสุกิจ ห่อวโนทยาน

วิทยานพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-579-979-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018084 I 1528766X

Credit Rationing and Interest Rate Adjustment
of Commercial Bank in Thailand

Mr. Sukit Hovanotayan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-579-979-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การบินส่วนสิ้นเชื้อและการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์
ในประเทศไทย

โดย นายสุกิจ ห่อวโนทยาน

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Mr. R. R.

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Dr. A. A.

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. อรุณาน พัลณจิตวิไล)

Mr. P. P.

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์)

Dr. G. G.

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติ ลิ้มสกุล)

Dr. S. S.

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ไสตยิธร มัลลิกะมาส)

Ms. S. S.

.....กรรมการ

(นางสาวชาดา กิระกุล)

สุกิจ ห่อวโนทยาน : การปันส่วนสินเชื่อและการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (CREDIT RATIONING AND INTEREST RATE ADJUSTMENT OF COMMERCIAL BANK IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิภานนท์, 122 หน้า. ISBN 974-579-979-3

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาว่า การปันส่วนสินเชื่อมีในธนาคารพาณิชย์จริงหรือไม่ โดยอธิบายจากทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อของ Donald P. Tucker ที่พิจารณาว่า ตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีลักษณะเป็นตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ ขณะที่ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ ได้เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ทำให้ในบางช่วงเวลา ความต้องการเงินกู้ยืมของผู้ยืมมากกว่าปริมาณเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์ปรารถนาจะให้กู้ยืม ณ อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดกับลูกค้าชั้นดี ธนาคารพาณิชย์จะไม่พึงพอใจในคำขอเงินกู้ทั้งหมด การปันส่วนสินเชื่อจึงถูกนำมาใช้และเพื่อมิให้ผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมลดลงต่ำลงไปจากเดิม ธนาคารจะคัดเลือกผู้ยืม ทำให้ผู้ยืมบางส่วนอาจได้รับสินเชื่อ น้อยกว่าจำนวนที่ผู้ยืมต้องการ. และผู้ยืมบางส่วนอาจไม่ได้รับสินเชื่อเลย

แบบจำลองอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อที่อยู่ในสภาวะไร้ดุลยภาพได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อทดสอบว่าในช่วงเวลาใดที่อุปสงค์สินเชื่อมีมากกว่าอุปทานสินเชื่อ และจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าธนาคารพาณิชย์ได้ใช้การปันส่วนสินเชื่อในการจัดสรรสินเชื่อหรือไม่ การศึกษาพบว่าอัตราการปรับตัวของดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์มีค่าการปรับตัวเพียงร้อยละ 62.0 ต่อไตรมาส ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่สามารถขจัดอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกิน และอุปทานสินเชื่อส่วนเกินในช่วงเวลาดังกล่าวได้หมดภายในหนึ่งไตรมาส ทำให้เกิดการปันส่วนสินเชื่อชั่วคราว และจากการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2524 ถึง พ.ศ.2533 พบว่าอุปทานสินเชื่อส่วนเกินกลับมีมากกว่าอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกิน การปันส่วนสินเชื่อมีลักษณะไม่เข้มงวด ซึ่งมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ขาดความระมัดระวังในการให้สินเชื่อ อีกทั้งในบางช่วงเวลากการปันส่วนสินเชื่อเกิดขึ้น มีอุปสงค์สินเชื่อเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัว เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์เพิ่มมากขึ้นตามมา ทำให้อัตราดอกเบี้ยปรับตัวเพื่อลดการปันส่วนสินเชื่อลง แต่ในบางช่วงเวลากการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยโดยทางการเป็นไปเพื่อผลในด้านอื่น ๆ เช่น การแก้ปัญหาการเงิน การแก้ปัญหาขาดดุลการชำระเงิน ได้ทำให้เกิดการปันส่วนสินเชื่อตามมา

การปันส่วนสินเชื่อโดยธนาคารพาณิชย์ อธิบายได้เป็นเหตุเป็นผลในเชิงพฤติกรรม แต่จะต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายและไม่มากเกินไป อย่างไรก็ตาม เพื่อประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากร ธนาคารพาณิชย์ควรลดทั้งอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินและอุปทานสินเชื่อส่วนเกินโดยให้ตลาดปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพโดยรวดเร็วมากที่สุดจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องมากกว่า เพื่อให้กลไกของอัตราดอกเบี้ยทำหน้าที่เป็นตัวจัดสรรสินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ธนาคารแห่งประเทศไทยควรมีการพัฒนาาระบบธนาคารพาณิชย์ให้มีการแข่งขันเสรีมากขึ้น และให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยายบริการทางการเงินมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องตราสารในการระดมเงินออม เช่น บัตรเงินฝาก (Certificate of Deposit) ซึ่งจะทำให้มีผู้ออมและผู้ลงทุนมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนาตลาดเงิน (Money Market) อันจะส่งผลให้มีอัตราดอกเบี้ยที่สามารถใช้อ้างอิง (Benchmark) ในการจัดสรรสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพในที่สุด

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

CODE : C060124 : MAJOR ECONOMICS.

KEY WORD : CREDIT RATIONING /SPEED ADJUSTMENT OF INTEREST RATE

SUKIT HOVANOTAYAN : CREDIT RATIONING AND INTEREST RATE ADJUSTMENT OF
COMMERCIAL BANK IN THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSIS.PROF.PAIROJ
VONGVIPANOND, Ph.D.. 122 PP. ISBN 974-579-979-3

This thesis is aimed at finding out whether there really are credit rationing in commercial banks. The explanation of credit rationing is based on theories of Donald P. Tucker, using assumption of imperfect competition among commercial banks, which resulted in imperfect adjustment of the rates of interest on loans. As factors which have influence on demand for and supply of credit change all the time, borrowers' demand at times exceeds the amount of funds set aside by banks for granting of loans at a prime rate. Commercial banks would not satisfy all applications for loans; and they would use credit rationing, in order to prevent a decrease of return on lending, banks would prefer to ration out loan applicants. As a result, some borrowers would get smaller loans than they need, whereas some other applicants might not be granted any credit.

A disequilibrium model of credit demand and supply has been used to find out which period demand for credit would exceed supply of credit and whether or not this would be indicative of commercial banks' resort to credit rationing in the allocation of credits. The thesis reveals that the value of the rate of speed adjustment of interest rate to clear the market on commercial banks' loans was only 62.0 per cent per quarter. This shows that the rates of interest on loans could not clear excess demand for credit within one quarter. This led to temporary rationing of credits. However, a study of period from 1981 to 1990 indicates that excess supply of credit was greater than excess demand for credit and credit rationing was not stringent, with the result that commercial banks did not exercise much care in granting credits. Besides, at times credit rationing was adopted because of economic recovery, thereby leading to adjustment of interest rates in order to cut down credit rationing. However, at some other times there were official adjustment of interest rates for other reasons, such as for the solving of inflation problem and the balance of payment problem; this would be followed by credit rationing.

The credit rationing by commercial banks is explainable in term of behavior. Credit rationing practice should not be unlawfully used and should be prevented from being excessive. However, for the efficiency of allocation of resources, commercial banks should eliminate both excess demand for credit and excess supply of credit by allowing the market to adjust itself via interest rate and return as quickly as possible to a state of equilibrium. This is the more proper course that would enable the mechanism of interest rates to efficiently determine the allocation of credit. The Bank of Thailand ought to develop the commercial banking system to allow greater competition and to permit commercial banks to expand financial service especially in respect of instruments for mobilization of savings, such as certificates of deposits. This would encourage more savings and investments. The Bank should also develop the money market so that there would eventually be interest rates to serve as a bench mark for allocative efficiency of credits.

ภาควิชา..... เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา..... 2534

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ลีมสกุล ที่ได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการศึกษา และคุณสุชาดา กิระกุล ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ได้ให้ข้อมูล และสละเวลาในหน้าที่การงานของท่านให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย อาจารย์ ดร.อัฐมาน พัฒนจิตวิไล ที่ได้ให้คำแนะนำในรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติมอีกมากมาย และนอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ ธนาคารไทยทุน จำกัด ที่ได้ให้ความสนับสนุนทางการเงิน สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้สำคัญที่สุดที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ และขอบพระคุณเพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนเสมอมา หากคุณความดีที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีอยู่บ้าง ขอมอบให้บิดา มารดา อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สุกิจ ห่อวโนทยาน

วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2535

ช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่.....	
1 บทนำ.....	1
1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	4
3 วิธีการศึกษา.....	4
4 ขอบเขตการศึกษาและแหล่งข้อมูล.....	4
5 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์.....	4
2 ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	5
1 สถาบันการเงินในระบบเศรษฐกิจไทย.....	5
2 การดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์.....	14
3 การพิจารณาสินเชื่อ.....	16
4 ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์.....	18
5 โครงสร้างของอัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย.....	19
6 มาตรการทางการเงิน และเครื่องมือทางการเงิน ที่มีผลต่อการปันส่วนสินเชื่อ.....	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3	ทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อ และผลงานการศึกษาที่ผ่านมา..... 28
1	ทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อ..... 28
1.1	ทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อที่ไม่นำความเสี่ยงของผู้กู้ขึ้นมา พิจารณาในแนวความคิดของ Donald P. Tucker..... 28
1.2	ทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อที่นำความเสี่ยงของผู้กู้ขึ้นมา พิจารณาในแนวความคิดของ Dwight M. Jaffee..... 31
1.3	ทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อที่นำความเสี่ยงของผู้กู้ขึ้นมาพิจารณา ในแนวความคิดของ Joseph E. Stiglitz และ Andrew Weiss..... 33
2	ผลงานการศึกษาที่ผ่านมา..... 40
4	วิธีการศึกษา..... 50
1	เทคนิคเชิงเศรษฐมิติสำหรับการวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานที่อยู่ใน สภาวะไร้ดุลยภาพ..... 50
1.1	แบบจำลองการปรับอัตราดอกเบี้ย (Price Adjustment)..... 51
1.2	แบบจำลองอัตราการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยบางส่วน (Partial Adjustment)..... 55
2	แบบจำลองและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา..... 62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5 ผลการศึกษา.....	69
1 การประมาณค่าจากแบบจำลอง.....	69
2 ความสัมพันธ์ของการบินส่วนสั้นเชื้อ กับ การปรับตัวของอัตราดอกเบี้ย ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2524 ถึง 2533.....	90
6 บทสรุปแนวโน้มนโยบาย และข้อเสนอแนะ.....	101
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก.....	110
ประวัติผู้เขียน.....	122

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	7
2.2	8
2.3	10
2.4	12
4.1	68
5.1	86

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปที่

3.1	ความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อกับอัตราดอกเบี้ยในสถานการณ์ที่มีการปันส่วนสินเชื่อ ตามแนวความคิดของ Donald P. Tucker.....	30
3.2	อุปสงค์สินเชื่อของผู้กู้ยืมและอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในสภาวะที่เหมาะสม (Optimal Loan Offer Curve) ตามแนวความคิดของ Dwight M. Jaffee.....	31
3.3	ผลตอบแทนของธนาคารพาณิชย์กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม.....	34
3.4	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์กับกลุ่มผู้กู้ยืมที่มีผลตอบแทนต่างๆ กัน....	36
3.5	ความเป็นไปได้ของโครงการเปรียบเทียบกับผลตอบแทนของธนาคารพาณิชย์และผลตอบแทนของผู้กู้ยืม.....	37
3.6	ผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ในสถานการณ์ที่มีการปันส่วนสินเชื่อ..	39
4.1	อัตราการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยที่ไม่สมบูรณ์.....	58
5.1	อัตราการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้.....	71
5.2	การปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อลดอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกิน.....	82
5.3	อุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์จากการทดสอบแบบจำลองการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Price Adjustment) และแบบจำลองการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้บางส่วน (Partial Adjustment).....	88
5.4	อุปสงค์สินเชื่อส่วนเกิน กับ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์.....	89
5.5	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ (ยูโรดอลลาร์ระยะเวลา 1 เดือน).....	97
5.6	สภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์.....	98
5.7	อัตราเงินเฟ้อ.....	98

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.8 ปริมาณเงินทูลงนำเข้าสู่สิทธิในระบบเศรษฐกิจไทย.....	99
5.9 ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ไทย.....	99
5.10 ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	100
5.11 เปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ จากค่าจริงและค่าประมาณ.....	100
5.12 เปรียบเทียบรายได้ประชาชาติจากค่าจริงและค่าประมาณ.....	111